Θεραπευτική κλωνοποίηση & εμβρυικά βλαστικά κύτταρα (Εμμανουήλ Δ. Παναγόπουλος, Επικ. Καθηγητής Χειρουργικής του Πανεπιστημίου Αθηνών)

Categories : ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Date : 11 Ιανουαρίου, 2006

"*...η τεχνική της δημιουργίας και απομόνωσης των εμβρυϊκών βλαστικών κυττάρων θέτει μείζονα ηθικά ερωτήματα, που δεν μπορεί να αντισταθμιστούν από τις θεωρητικές προς το παρόν υποσχέσεις για αντιμετώπιση και θεραπεία ανίατων ασθενειών. Το κύριο ηθικό πρόβλημα συνίσταται στο ότι η μέθοδος συνεπάγεται τη δημιουργία και καταστροφή ανθρωπίνων εμβρύων, τα οποία για την Ορθόδοξη Εκκλησία μας είναι έμψυχες ανθρώπινες υπάρξεις, που απαιτούν το σεβασμό μας και την προστασία μας και των οποίων η καταστροφή ισοδυναμεί με καταστροφή ανθρώπινης ζωής.*"

"*...πολλοί με τις ίδιες ιδέες επιστήμονες, συνεπικουρούμενοι από τα ΜΜΕ προσπαθούν να περάσουν στην κοινωνία το μήνυμα ότι «η θεραπευτική» κλωνοποίηση διαφέρει ηθικά από την «αναπαραγωγική» κλωνοποίηση, γιατί αποβλέπει όχι στη δημιουργία ανθρώπων, αλλά στη θεραπεία ασθενειών και ως εκ τούτου είναι ηθικά αποδεκτή.*"

Είναι όμως πράγματι ηθικά αποδεκτή; Σ' αυτό το ερώτημα δίδει απάντηση το παρόν άρθρο.

Η απομόνωση και μελέτη των εμβρυϊκών βλαστικών κυττάρων τα τελευταία 3-4 χρόνια ανήκει στη βιοϊατρική πρωτοπορία.
Τα αρχέγονα πολυδύναμα εμβρυϊκά βλαστικά κύτταρα, που προέρχονται από τις πρώιμες κυτταρικές διαιρέσεις του γονιμοποιημένου ωαρίου-ζυγωτού, μονοπωλούν το ενδιαφέρον της ιατρικής κοινότητος λόγω της πολλά υποσχόμενης δυνατότητός τους να εξελίσσονται, κάτω από κατάλληλες συνθήκες, σε οποιονδήποτε ιστό και

όργανο του ανθρώπινου σώματος. Οι προσδοκίες στρέφονται στη χρήση των κυττάρων αυτών για τη δημιουργία ανθρώπινων ιστών και οργάνων, για μεταμόσχευση και αντικατάσταση κατεστραμμένων ιστών και οργάνων. Η σχετική ερευνά βρίσκεται ακόμη σε πρώιμα στάδια και ο δρόμος προβλέπεται μακρύς.
Πηγή των κυττάρων αυτών είναι αφ' ενός έμβρυα, που δημιουργούνται με τη μέθοδο της εξωσωματικής γονιμοποίησης και δεν εμφυτεύονται, και αφ' ετέρου έμβρυα που δημιουργούνται με κλωνοποίηση, με τη μέθοδο της μεταφοράς πυρήνος σωματικού κυττάρου. Η τελευταία αυτή μέθοδος, που αποκαλείται *«θεραπευτική»* κλωνοποίηση, τυγχάνει ευρείας επιδοκιμασίας από τον ιατρικό κόσμο, διότι διαθέτει το επιπλέον πλεονέκτημα ότι τα εμβρυϊκά βλαστικά κύτταρα του κλωνοποιημένου εμβρύου μπορούν να δημιουργήσουν ιστούς και όργανα απολύτως συμβατά με τον δότη του σωματικού κυττάρου και έτσι εξαλείφεται το πρόβλημα της αντιγονικής ασυμβατότητας, που αποτελεί το μείζον εμπόδιο στις μεταμοσχεύσεις ιστών και οργάνων.
Όμως η τεχνική της δημιουργίας και απομόνωσης των εμβρυϊκών βλαστικών κυττάρων θέτει μείζονα ηθικά ερωτήματα, που δεν μπορεί να αντισταθμιστούν από τις θεωρητικές προς το παρόν υποσχέσεις για αντιμετώπιση και θεραπεία ανίατων ασθενειών. Το κύριο ηθικό πρόβλημα συνίσταται στο ότι η μέθοδος συνεπάγεται τη δημιουργία και καταστροφή ανθρωπίνων εμβρύων, τα οποία για την Ορθόδοξη Εκκλησία μας είναι έμψυχες ανθρώπινες υπάρξεις, που απαιτούν το σεβασμό μας και την προστασία μας και των οποίων η καταστροφή ισοδυναμεί με καταστροφή ανθρώπινης ζωής.
Δυστυχώς, για πολλούς σύγχρονους βιολόγους και ιατρούς τα πρώιμα αυτά έμβρυα ή προέμβρυα, όπως τα αποκαλούν, δεν είναι τίποτε άλλο από μία μπάλλα κυττάρων, χωρίς ανθρώπινη υπόσταση.
Σε ημερίδα του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών στις 23 Ιανουαρίου 2004, με θέμα την έρευνα στα εμβρυϊκά βλαστικά κύτταρα ο καθηγητής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης και Γενικός Διευθυντής του Ευρωπαϊκού Εργαστηρίου Μοριακής Βιολογίας κ. Φώτης Καφάτος είπε: *«Είναι άραγε λογικό να σκεφτούμε ότι μια μπάλλα 200 κυττάρων, χωρίς καρδιά, αίμα. εγκέφαλο η άλλους ιστούς, η οποία αναπτύσσεται σε δοκιμαστικό σωλήνα και δεν πρόκειται να εμφυτευθεί είναι άνθρωπος;»*[1].
Ασφαλώς ο κ. Καφάτος δεν είναι ο μόνος επιστήμων που αντιμετωπίζει τα ανθρώπινα έμβρυα με τρόπο καθαρά υλιστικό και χρησιμοθηρικό. Ακόμη, πολλοί με τις ίδιες ιδέες επιστήμονες, συνεπικουρούμενοι από τα ΜΜΕ προσπαθούν να περάσουν στην κοινωνία το μήνυμα ότι *«η θεραπευτική»* κλωνοποίηση διαφέρει ηθικά από την *«αναπαραγωγική»* κλωνοποίηση, γιατί αποβλέπει όχι στη δημιουργία ανθρώπων, αλλά στη θεραπεία ασθενειών και ως εκ τούτου είναι ηθικά αποδεκτή. Όπως πολύ ορθά παρατηρεί ο αιδεσιμότατος π. Ιωάννης Μπρέκ, καθηγητής Βιοηθικής, σε άρθρο του που πρόσφατα δημοσίευσε *«Η Δράσις»*[2], η όλη επιχείρηση της *«θεραπευτικής»* κλωνοποίησης αντιμετωπίσθηκε με αρκετά σιωπηρή κριτική και οι φωνές διαμαρτυρίας που υψώθηκαν από την κοινωνία, τις κυβερνήσεις και την

Εκκλησία ήταν ελάχιστες. Όλες φαίνεται να χαμηλώνουν μπροστά στις ψεύτικες υποσχέσεις Ιατρικής πανάκειας, που προέρχονται από την έρευνα των αρχέγονων βλαστικών κυττάρων και την κλωνοποίηση.
Ευτυχώς δεν έλειψαν και οι αντίθετες φωνές. Στην ίδια ημερίδα του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, σε αντίθεση με τον καθηγητή Καφάτο, ο καθηγητής Georg Reich, του Κέντρου Μοριακής Ιατρικής του Βερολίνου και πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής της Γερμανίας, δήλωσε: «*Ο Γερμανικός πολιτισμός είναι βαθειά επηρεασμένος από τον Ρομαντισμό, που άνθισε στη χώρα από τα τέλη του 18ου αιώνα, και ο οποίος απέδιδε στον άνθρωπο τα ευγενέστερα ιδεώδη, αλλά και από τα τραγικά συμβάντα της περιόδου του Τρίτου Ράιχ. Επιπροσθέτως η ευγονική, η οποία έγινε η βάση για τόσο πολλές κοινωνικές διακρίσεις, κάποιες από τις οποίες διατηρούνται στις μέρες μας, τόσο στην Ευρώπη όσο και στις ΗΠΑ, έχει προσθέσει βιώματα που παραμένουν φρέσκα στη συλλογική μνήμη και κάνουν τους πολίτες της Γερμανίας να εκφράζουν έντονες αντιθέσεις σε ο,τιδήποτε έχει να κάνει με την ανθρώπινη υπόσταση και αξιοπρέπεια. Ερμηνεύοντας το Σύνταγμά μας, το οποίο με το πρώτο άρθρο του ορίζει ότι: "η αξιοπρέπεια του ανθρώπου είναι αδιαμφισβήτητη" και με το δεύτερο ότι: "όλοι έχουν δικαίωμα στη ζωή και τη φυσική ακεραιότητα", ο νομοθέτης έχει απαγορεύσει τις αμβλώσεις, με εξαίρεση αν η ζωή της μητέρας τίθεται σε κίνδυνο, έχει απαγορεύσει να γίνεται προεμφυτική διάγνωση και επιλογή φύλου του εμβρύου, έχει απαγορεύσει την χρήση ανθρωπίνων εμβρύων για ερευνητικούς σκοπούς και προφανώς την απομόνωση εμβρυϊκών βλαστικών κυττάρων*».

Είναι προφανές ότι το αντικείμενο του χειρισμού που λέγεται «*θεραπευτική*» κλωνοποίηση — απομόνωση και μελέτη των εμβρυϊκών βλαστικών κυττάρων — είναι στην πραγματικότητα ανθρώπινες ζωές προορισμένες για την αιωνιότητα, όσο πρώιμο και αν είναι το στάδιο εξέλιξής τους και όσο σύντομη και αν είναι η διάρκεια της εγκόσμιας παρουσίας τους. Αυτός είναι ο λόγος, που αυτός ο χειρισμός δεν μπορεί να γίνει αποδεκτός, παρά τις όποιες υποσχέσεις για θεραπεία ασθενειών για παράταση της ανθρώπινης ζωής μέσω των μεταμοσχεύσεων.

1. BHMASCIENCE, Κυριακή 1.2.2004, σελ 1-3.

2. JOHN BRECK, ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΧΙΛΙΕΤΙΑ. Περιοδικό «*Η Δράσις μας*» έτος ΜΓ', τεύχος 415, σελ 36.

(Πηγή: 'Η ΔΡΑΣΙΣ ΜΑΣ' Σεπ. 2004)